

.....

РОЗВИТОК SOFT SKILLS КУРСАНТІВ МОРСЬКИХ ЗВО НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «МОРСЬКА АНГЛІЙСЬКА МОВА»

Уляна Ігорівна ЛЯШЕНКО

Україна, м. Херсон, Херсонська державна морська академія, канд. пед. наук,
ст. викладач кафедри англійської мови в судновій енергетиці

Uliana Ihorivna LIASHENKO

Ukraine, Kherson, Kherson state maritime academy, candidate of pedagogical
science, senior lecturer of English language department for marine engineers

SOFT SKILLS DEVELOPMENT OF CADETS OF MARITIME UNIVERSITIES IN THE MARITIME ENGLISH COURSE

Abstract. The article examines the peculiarities of soft skills development of maritime universities cadets by means of the discipline "Maritime English"; it is focused on competency-based, interdisciplinary and communicative approaches in cadets' teaching; it is proved that the discipline "Maritime English" creates the most favorable conditions for the soft skills development of cadets of maritime universities.

Вступ. Інтеграція системи освіти України у європейський освітній простір зумовлює потреби глибинного розуміння всіх процесів та технологій у педагогічній науці при підготовці фахівців різноманітних професій. Оскільки виші навчальні заклади (ВНЗ) спеціалізуються на підготовці майбутніх фахівців саме за профілем спрямування, завжди актуальним для системи вищої освіти є питання ефективної професійної підготовки.

Професійна підготовка майбутніх фахівців морського профілю не є винятком і морські ВНЗ проводять постійний моніторинг нових технологій, методів та прийомів навчання з метою підвищення ефективності засвоєння навчального матеріалу та оволодіння студентами необхідними знаннями, уміннями та навичками (ЗУН).

Для визначення доцільності їх використання морські ВНЗ розробляють етапи впровадження тих чи інших технологій і за результатами педагогічного експерименту визначають їх цінність. Також, для підготовки майбутнього фахівця здатного конкурувати на ринку праці морськими ВНЗ визначається група ЗУН, якою потрібно оволодіти для отримання диплому спеціаліста або магістра (компетенції або hard skills) та група універсальних ЗУН, якою потрібно оволодіти майбутньому фахівцю для його кар'єрного зростання (soft skills).

Формування та розвиток цих груп ЗУН (hard та soft skills) є основною метою морських ВНЗ для забезпечення потреб суспільства у підготовці фахівця відповідного профілю. Для майбутнього морського спеціаліста важливим є не лише оволодіння професійними компетенціями (hard skills), але й навичками комунікації, вмінням працювати команді та розвинути критичне мислення і креативність (soft skills), які допоможуть адаптуватись до реальних умов праці.

Важливо зазначити, що успішна реалізація випускників морських ВНЗ на ринку праці значною мірою залежить від того, наскільки якісно вони оволоділи не лише професійними навичками, але й мовними компетенціями. Робота у змішаних екіпажах передбачає спілкування міжнародною універсальною мовою і такою мовою у сфері судноплавства є англійська мова. Тому метою статті є дослідити особливості розвитку soft skills курсантів морських вишів на заняттях з дисципліни «Морська англійська мова».

Аналіз останніх досліджень і публікацій із теми. Вимоги до професійної підготовки фахівців морського профілю і її сутність обґрунтовано в працях: В. Бережної, Е. Крайнової, І. Сокола, С. Волошинова, М. Громкової, Н. Денисенко, О. Єгоричева, О. Ільїна, С. Моркотуна, С. Моторної та ін. Підготовку засобами професійно-орієнтованих дисциплін за фахом розкрито в працях – І. Сокола, М. Кулакової, С. Волошинова та ін.

Поняття soft та hard skills вперше вживається для визначення навичок, якими потрібно оволодіти, американськими військовими наприкінці 50-х років для поділу на професійні та універсальні особистісні. Їх розвиток і

формування досліджували у своїх працях такі зарубіжні вчені як С. Conrad, D. McClelland, Ch. Tilly, E. Chell, J. Heckman, Ph. Moss, W. Leigh, W. Thabet.

Виклад основного матеріалу. Галузевим стандартом, який регламентує вибір дисциплін для морських навчальних закладів є освітньо-професійна програма підготовки молодшого спеціаліста (в частині розділу загального навчального часу за циклами підготовки, переліку та обсягу нормативних дисциплін за циклами підготовки) [2 : 29]. Щодо варіативної складової, то морським навчальним закладам надається право вибору розподілу годин і дисциплін [3 : 29].

Дисципліна «Морська англійська мова» відноситься до дисциплін нормативної частини циклу гуманітарної і соціально-економічної підготовки, але її зміст та структура дозволяють систематизувати, узагальнити та інтегрувати ЗУН набуті при вивченні професійно-орієнтованих дисциплін. З цією метою використовуються компетентнісний, інтердисциплінарний та комунікативний підходи.

Система оцінювання компетентностей курсантів за компетентнісним підходом для дисципліни полягає у визначенні відповідного рівня (А, В, С) курсантом його мовної підготовки. Це дозволяє визначити формуванню яких компетентностей слід приділяти більше уваги в кожній окремій академічній групі.

У професійній підготовці фахівців технічних спеціальностей навчальні курси базуються на вивченні дисциплін професійно-орієнтованої спрямованості, які є міжпредметними, оскільки передбачають обов'язкове синтезування знань та вмінь, а елементами інтеграції тут постають комплекси міждисциплінарних, або інтердисциплінарних знань і вмінь [1: 26]. Таким чином інтердисциплінарний підхід є життєво важливим для ефективного засвоєння професійних ЗУН (hard skills).

Комунікативний підхід до навчання за вимогами ІМО характеризується чіткою структурою заняття, де на кожному занятті курсанту надаються максимум 8 нових лексичних одиниць, що «обігруються» протягом усього

заняття і навіть подання граматичного матеріалу органічно пов'язується з цими лексичними одиницями у спеціальних мовних конструкціях [3: 138].

Підготовка курсантів з дисципліни «Морська англійська мова» передбачає повноцінне оволодіння ними мовними компетенціями такими як говоріння, читання, письмо та аудіювання. Проте зміст та структура дисципліни дозволяють також формувати універсальні навички або *soft skills*, такі як: 1) критичне мислення

2) комунікація

3) вміння працювати в команді

4) креативність

Слід зазначити, що можливість формувати і розвивати такі навички викладач має на кожному уроці даної дисципліни, але на етапах *practice* (у частині *semi-controlled* вправ) і *production* (якщо структура уроку відповідає структурі PPP – *presentation, practice, production*) для 1-2 курсів навчання. Щодо старших курсів, які навчаються за структурами EASA (*engage, activate, study, activate*) та ESA (*engage, study, activate*) такими етапами є *engage* та *activate*. Звісно, залежно від побудови уроку викладач може розвивати та формувати *soft skills* також і на інших етапах.

Розглянемо особливості формування та розвитку *soft skills* у курсантів 1-2 курсів за структурою уроку PPP детальніше. Етап *practice* (у частині *semi-controlled* вправ) включає у себе індивідуальну, парну або групову роботу за встановленими зразками, але передбачає варіативність відповідей курсантів. Таким чином курсанти, діючи у зазначених мовних зразках (діалогу або монологу) формують та розвивають свої комунікативні навички, вміння працювати в команді.

Етап *production*, як правило, включає у себе парну або групову роботу. Його основною метою є «програвання» та відтворення професійно орієнтованих ситуацій: курсантам надається професійно орієнтована ситуація з певною проблематикою відповідно до теми та мети уроку і призначаються ролі. Завданням курсантів є вирішення проблеми, яка стосується відповідної

.....

професійно-орієнтованої ситуації, спираючись на особистий досвід та ЗУН, отримані на заняттях з професійно-орієнтованих дисциплін. Таким чином відбувається формування не лише комунікативних навичок та навичок роботи в команді, але й розвивається креативність та критичне мислення.

Висновки. Вивчення ситуації із особливостями розвитку soft skills курсантів морських вишів на заняттях з дисципліни «Морська англійська мова», дозволяє зробити висновки, що розвиток та формування універсальних навичок (soft skills) значною мірою залежить від структури уроку, форм взаємодії (групова, індивідуальна, парна робота) та використання професійно-орієнтованих ситуацій.

Список використаних джерел:

1. Ключковська І.М. Базові підходи до структурування змісту інтегративного підручника з іноземних мов для студентів інженерних спеціальностей/ І.М. Ключковська// Вісник нац. ун-ту «Львівська політехніка». – Львів. – 2007. - №586. – С. 25-29.

2. Коженівська Т., Лісневська А. Встановлення міждисциплінарних зв'язків фахових дисциплін як складова міждисциплінарної інтеграції (на прикладі підготовки телевізійних репортерів)// II Міжнародна інтернет-конференція. – 2014. - №2. - <http://www.kspu.kr.ua>

3. Ляшенко У. І. Педагогічні умови підготовки майбутніх суднових механіків у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін: дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Херсон, 2016. 267 с.